

ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА ТА ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНІ ЗВ'ЯЗКИ ЯК КОМПОНЕНТА КРАЇНОЗНАВЧОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ КРАЇН СВІТУ

УДК 911.3:32

О. І. Склярська – кандидат географічних наук, асистент кафедри географії України Львівського національного університету імені Івана Франка

Політичні процеси в Молдові як чинник її відносин з Україною

Роботу виконано на кафедрі географії України ЛНУ ім. І. Франка

Проаналізовано основні тенденції політичного розвитку Молдови упродовж 1990–2000-х рр. Зазначено спільні риси в розвитку політичних систем України й Молдови. Виявлено вплив сучасних політичних процесів у Молдові на зовнішньоторговельне й транскордонне співробітництво, інвестиційну співпрацю з Україною, а також на відносини в етнополітичній сфері.

Ключові слова: політична система, міждержавні відносини, транскордонне співробітництво.

Sklyarska O. I. Political Processes in Moldova as Factor its Relations with Ukraine.

The main trend of political development Moldova during 1990–2000's was analyzed. In article is indicated the common features in the development policy of Ukraine and Moldova. Detected the influence of contemporary political processes in Moldova on foreign trade and cross-border cooperation, investment cooperation with Ukraine, as well as ethno-political relations.

Key words: political system, international relations, cross-border cooperation.

Особливе місце у зовнішньополітичних та зовнішньоекономічних орієнтаціях України з-поміж держав-сусідів займає Молдова. Це зумовлено історичними взаємовідносинами двох країн, спільним зовнішньополітичним курсом на євроінтеграцію, наявністю українських етнічних земель та автохтонного українського населення у прикордонній смузі Молдови та етнічно молдовських поселень в Україні. Крім цього, Молдова є залежною від імпорту багатьох видів українських товарів та послуг і займає друге місце серед держав світу за обсягами споживання української продукції. Досі не вирішеною залишається проблема статусу Придністров'я, що ускладнює політичну співпрацю обох держав, а після інтервенції російських військ в український Крим і Донбас конфлікт може набути нового розмаху, адже першочергово ініціатором проголошення окремої республіки в межах Молдови була саме Росія. Тому в сучасних умовах загострення політичних й економічних суперечностей на пострадянському просторі є актуальним вивчення міждержавної співпраці України та Молдови – двох держав-сусідів, які намагаються вийти з поля політичного та економічного впливу Росії та взаємопов'язані торговельними потоками.

Питання українсько-молдовських відносин розкривають праці В. Кулика, О. Нантоя, Г. Перепелиці, С. Пирожкова, В. Твердохліба, однак нашою **метою** є вивчення впливу внутрішньополітичних процесів у Молдові на міждержавні

відносини, адже політична система країни значно трансформувалась упродовж останніх 20-ти років, що помітно змінило й зовнішньополітичні орієнтації, й напрямки торговельних потоків Молдови.

Розвиток політичної системи Молдови упродовж 1990 – першої половини 2000-х рр. відбувався при збереженні колишньої компартійної вертикалі влади. Тривалий час влада в країні уособлювалась із Комуністичною партією Молдови, яка намагалася протистояти тиску Румунії та орієнтувалася на підтримку Росії. Разом із тим, Молдова оминала політичні й економічні союзи, ініційовані російською стороною, і навіть стала співзасновницею організації ГУАМ, утвореної для протистояння надмірному впливу Росії в рамках СНД.

Упродовж цього тривалого періоду у двосторонніх українсько-молдовських відносинах накопичилося дуже багато спірних питань політичного й економічного характеру. Передусім, це питання статусу Придністров'я, а також демаркації кордону в районі Новодністровської ГЕС та околицях села Паланка. Остання ділянка надавалась Україні згідно умов Договору про державний кордон, в обмін на ділянку у районі села Джурджулешти [2], однак суперечності щодо її остаточної передачі українській стороні існують й досі. Щодо врегулювання придністровського конфлікту, то Президент Молдови В. Воронін (2001–2009 рр.) нехтував позицією України, орієнтуючись виключно на Росію [3].

Водночас попри неузгоджені політичні й територіальні питання, зовнішня торгівля упродовж кінця 1990-х – 2000-х рр. активно розвивалась. Так, у 2002 р. експорт товарів до Молдови становив 302 млн дол., імпорт – 56,3 млн дол., а позитивне сальдо торгівлі з Молдовою було найбільшим серед держав СНД (245,8 млн дол.). Вже у 2010 р. сальдо також було найбільше з-поміж держав СНД (639 млн дол.), і за зовнішньоторговельним балансом з Україною Молдова займала друге місце в Європі після Італії. Значно менші обсяги міждержавної торгівлі послугами. Так, у 2002 р. додатне сальдо торговельних операцій послугами між Україною та Молдовою становило 19 млн дол., у 2010 р. – 37,9 млн дол. [1].

Упродовж 1990-х рр. також було закладено основи транскордонної співпраці країн. Так, у 1997 р. підписана угода про співробітництво прикордонних областей України й адміністративно-територіальних одиниць Республіки Молдова. Вже у 1998 р. утворено перший єврорегіон з участю українських, румунських та молдовських адміністративно-територіальних одиниць – «Нижній Дунай», а через два роки Чернівецька область України разом із сусідніми повітами Молдови й Румунії стала членом єврорегіону «Верхній Прут».

Зі зміною державної влади у 2009–2010 рр. змінилися зовнішньополітичні орієнтації та внутрішньополітичний курс Молдови. Нове керівництво держави вважають прорумунським, адже воно орієнтується на підтримку Румунії на шляху до європейського співтовариства, а також відверто заявляє про спорідненість румунської та молдовської ідентичностей, заперечує існування молдовської мови тощо. Для України ці процеси у Молдові мають значний резонанс, адже, по-перше, в Україні проживає понад 250 тис. молдован, які також зазнають впливу румунізації, по-друге, ареал проживання гагаузів, які у Молдові мають адміністративно-територіальну автономію, простягається на територію Одеської області й цей корінний народ у Молдові всіляко ухиляється від євроінтеграційних прагнень сучасної влади, і, по-третє, Румунія ще донедавна висловлювала територіальні претензії до України, а відтак її політичне зближення з Молдовою може бути хорошим плацдармом для нових зазіхань на Північну Буковину й Бессарабію.

На сучасному етапі Молдова залишається парламентською унітарною республікою, в адміністративно-територіальному відношенні поділяється на 39 адміністративних одиниць першого рівня: 32 райони, 5 муніципіїв та 2 автономії – Гагаузію й Автономне утворення з особливим правовим статусом Придністров'я.

Загалом у сучасній внутрішньо- та зовнішньополітичній ситуації обох держав є спільні особливості, які й надалі визначатимуть їхню інтенсивну співпрацю не тільки в економічній, а й у політичній сфері:

1) відносно молоді демократичні інститути, які ще не сформували достатньої бази для повної нейтралізації пострадянських режимів та їх атрибутів;

2) присутність у складі обох держав регіонів зі складною політичною обстановкою та невизначеним статусом (Придністров'я в Молдові й Крим в Україні);

3) політичний тиск Росії, що проявляється зокрема в контролі невизнаних територій російськими військами;

4) вплив імперської політики Румунії, якого зазнали обидві держави в середині 2000-х рр.;

5) реалізація євроінтеграційного курсу обома державами протягом 2013–2014 рр.

Зміна влади, її ідеологічного спрямування та зовнішньополітичних орієнтацій у Молдові протягом останніх п'яти років позитивно вплинули на політичні відносини з Україною. Зрештою, процес переговорів із метою врегулювання спірних питань у міждержавних відносинах підтримується Європейським Союзом. Спільна комісія з демаркації міждержавного кордону нещодавно поновила роботу щодо кількох неузгоджених ділянок.

Інтенсивними залишаються й міждержавні економічні зв'язки. Серед основних торговельних партнерів Молдови Україна посідає третє місце за показниками експорту й друге місце за імпортними показниками. У 2013 р. позитивне сальдо зовнішньої торгівлі товарами між обома державами становило 800 млн дол., а відтак Молдова перебувала за цим показником на другому місці серед держав СНД після Казахстану. Основні статті українського експорту до Молдови: нафтопродукти, продукти харчування (у т. ч. борошно, шоколад і хлібобулочні вироби), цигарки, вугілля, металопродукція, електрообладнання, труби, електроенергія, лісоматеріали. Молдова традиційно постачає на український ринок виноградне вино, спирт, тютюн, соняшникове насіння тощо [4]. Розвивається надалі й транскордонне співробітництво: у 2013 р. утворено єврорегіон «Дністер».

Таким чином, у 1990-х – на початку 2000-х рр., розвиваючись в умовах інерційного впливу пострадянського минулого, з правлячими політичними силами, які всіляко гальмували європейський вектор розвитку Молдови, держава орієнтувалася на економічну співпрацю з пострадянськими державами, з якими була пов'язана виробничими, торговельними потоками. Ключову роль у зовнішньоекономічних відносинах Молдови традиційно відігравала Україна. Попри це, саме на цьому тривалому етапі, зокрема й через проросійські орієнтації державного керівництва Молдови, виникали проблеми політичного співробітництва, передусім пов'язані з наявністю гарячої точки – Придністров'я, а також щодо обміну прикордонними ділянками для вирішення майнових та комунікаційних питань.

Поліпшення відносин з Україною є складовою частиною зовнішньополітичної концепції теперішнього керівництва Молдови, що передбачає нормалізацію відносин із сусідами та курс на європейську інтеграцію. Разом із тим, вирішення спірних питань відбувається досить повільно як через тиск Румунії, так і внаслідок політичних проблем у самій Україні. Так, процес демаркації кордону на придністровській ділянці й далі гальмується, невирішеними є питання нелегальних потоків товарів, робочої сили через кордон, а також масового набуття молдованами в Україні подвійного громадянства й їхньої румунізації.

Джерела та література

1. Географічна структура зовнішньої торгівлі товарами [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>

2. Додатковий протокол до Договору між Україною і Республікою Молдова про державний кордон [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/498_047

3. Кулик А. Як Україні порозумітися з Молдовою / А. Кулик / Український журнал. – 2009. – № 7 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ukrzurnal.eu/ukr.archive.html/675>

4. Торговельно-економічне співробітництво між Україною та Молдовою / Посольство України в Республіці Молдова [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://moldova.mfa.gov.ua/ua/ukraine-md/trade>.

УДК 339.7:336.71(477+061.1ЄС)

А. А. Сищук – кандидат економічних наук, доцент кафедри міжнародних економічних відносин

Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки;

О. Л. Костюк – магістрант кафедри міжнародних економічних відносин Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки

Перспективи розвитку відносин між банківськими системами України та ЄС

Роботу виконано на кафедрі міжнародних економічних відносин СНУ ім. Лесі Українки

В умовах глобалізації та регіональної економічної інтеграції взаємодія національних банківських систем є об'єктивною закономірністю, що потребує реалізації шляхом приведення національного законодавства та практики банківської діяльності у відповідність європейським та світовим нормам. Країнознавчий аналіз банківництва є важливою умовою розробки стратегії розвитку банківського бізнесу й забезпечує комплекс необхідних умов для його функціонування. Якість країнознавчих досліджень впливає на ефективність зовнішньоекономічних операцій і перспективи реалізації сучасної євроінтеграційної політики України на основі нових стандартів економічних та політичних відносин.

Ключові слова: регіональна економічна інтеграція, ЄС, банківська система, міжнародний бізнес.

Syshchuk A. A., Kostiouk O. L. The Perspectives of the Development of the Relations Between Banking Systems of Ukraine and EU. The cooperation between banking systems of Ukraine and EU in the context of globalization is the objective law. It requires the adaptation of the national legislation to European and international norms. Cross-cultural analysis of banking is the prerequisite for strategy generation of the banking business and provides the complex of requisite conditions for its functioning. The quality of the cross-cultural researches affects on the effectiveness of international economic operations and of the perspectives of realization of the modern European integration policy of Ukraine on the base of new standards of the economic and political relations.

Key words: regional economic integration, EU, banking system, international business.

1. Банківські системи є важливими складниками країнознавчого аналізу національних економік країн та регіональних економічних об'єднань. Однією з функцій, що виконуються банківськими системами, є сприяння розвитку